

RECEPCIA KIERKEGAARDOVHO MYSLENIA NA SLOVENSKU

ROMAN KRÁLÍK, MARTINA PAVLÍKOVÁ, Katedra všeobecnej a aplikovanej etiky FF UKF, Nitra

Kierkegaardov vplyv sa na Slovensku prejavil neskôr ako v českom prostredí,¹ kde už začiatkom 20. storočia vyšli nielen preklady Kierkegaarda,² ale aj štúdie o ňom.³ Prvá slovenská štúdia o Kierkegaardovi od Rudolfa Košťiala bola publikovaná až v roku 1949 v časopise *Tvorba*.⁴

Rozvoj záujmu o Kierkegaarda možno badať v šesťdesiatych rokoch 20. storočia, keď dochádza k uvoľneniu politického napätia v spoločnosti. V tom čase sa objavujú priekopnícke štúdie Dalimíra Hajka, Karola Nandráškeho a ďalších.⁵

Prekvapivý vplyv mali slovenskí bádatelia v zahraničí. Jaroslav Pelikán – syn slovenských emigrantov – publikuje v USA monografie *From Luther to Kierkegaard (Od Luthera ku Kierkegaardovi)* a *Fools for Christ (Blázni pre Krista)*.⁶ Tieto knihy významne prispeli k popularizácii Kierkegaarda v USA. Ďalší bádateľ so slovenskými koreňmi Martin Beck Matuščík, ktorý emigroval na konci 70. rokov, dodnes výrazne ovplyvňuje akademický diskurz o Kierkegaardovi.

Po politických zmenách v roku 1989 dochádza k rozmachu bádania o Kierkegaardovi. Dôležitú úlohu zohrali české preklady, ktorých autorkou je Marie Mikulová Thulstru-

¹ K českej recepcii pozri štúdie: García Martín, J., Králík, R. (2008): La primera recepción de Kierkegaard en España y Chequia. In: *Kierkegaard and Faith* (eds. R. Králík et al.) Barcelona: Universitat de Barcelona, 211-213; Březinová, H. (2009): The Czech Republic: Kierkegaard as a Model for the Irrational Movements. In: Stewart, J. (ed.): *Kierkegaard's International Reception* (KRSRR, zv. 8.2). Aldershot: Ashgate, 205-212.

² Kierkegaard, S. (1910): *Svůdcův deník*. Praha: Adámek; Kierkegaard, S. (1911): *Okamžik*. Praha: Leichter; Kierkegaard, S. (1913): *In vino Veritas*. Symposium, 1-88.

³ Brandes, J. (1904): *Søren Kierkegaard*. Praha: Jiří Pelcl; Šalda, J. F. X. (1899): Kierkegaard. In: *Ottův slovník naučný*, zv. 14, Praha: Otto, 208-211.

⁴ Košťial, R. (1949): Søren Kierkegaard. In: *Tvorba*, (8), 114-116. Kompletná bibliografia slovenských publikácií o Kierkegaardovi je prezentovaná v štúdií Králík, R. (2009): A Joint Project of Two Generations. In: Stewart, J. (ed.): *Kierkegaard's International Reception* (KRSRR, zv. 8.2). Aldershot: Ashgate, 197-204.

⁵ Z Hajkových štúdií pozri najmä: *Tvorcovia veľkých myšlienok*. Bratislava: Smena 1988, 189-219; Malá ukážka z veľkého mysliteľa (Søren Kierkegaard: Současnost). *Slovenské pohľady*, 1969 (6), 113-115; Paradox vášne (Søren Kierkegaard: Svůdcův denník). *Slovenské pohľady*, 1971 (3), 150-153; O dejinách filozofického myslenia vo Švédsku. *Filozofia*, 1972 (6), 618-621. Z Nandráškeho štúdií pozri: Prorocký mysliteľ dánskeho národa. *Cirkevné listy*, 1978, 92 (6), 90-94; O dojmach z Dánska vo forme listu S. Kierkegaardovi. *Cirkevné listy*, 1982, 96 (10), 154-155. Pozri aj Bodnár, J. (ed.) (1967): *Existencializmus a fenomenológia*. Bratislava: Obzor.

⁶ Pelikan, J. (1950): *From Luther to Kierkegaard*. St. Louis: Concordia; Pelikan, J. (1955): *Fools for Christ: Essays on the True, the Good, and the Beautiful*. Philadelphia: Muhlenberg.

pová⁷ a ktoré sprístupnili Kierkegaardov filozoficko-teologický odkaz širšej verejnosti.

Prvý preklad Kierkegaardovho diela do slovenčiny bol publikovaný v roku 2003. Prekladateľom *Zvodcovho denníku* bol Milan Žitný, ktorý neskôr preložil aj ďalšie Kierkegaardove diela: *Bázeň a chvenie* (2005), *Rovnováhu medzi estetickým a etickým pri utváraní osobnosti* (2006) a *Buď – alebo* (2007).⁸ Preklad *Buď – alebo* bol Literárnym fondom ocenený Cenou Mateja Bela za rok 2007.

Prvá slovenská monografia o Kierkegaardovi s názvom *Søren A. Kierkegaard. Filozoficko-kritická analýza diela* pochádza z pera Františka Siroviča a bola vydaná v roku 2004.⁹ Nasledovali dve monografie Romana Králik: *Problém zvaný Kierkegaard* (2006) a *Zápas Sorena Kierkegarda* (2006). K nim v ostatných rokoch pribudli monografické štúdie o problematike vášne, ktoré publikovali Milan Petkanič a Ján Štefeček.¹⁰ Poslednou vydanou monografiou je publikácia Dalimíra Hajka s názvom *Vrúcnosť a čin: Kierkegaardovské meditácie*.¹¹ V blízkej budúcnosti by mali vyjsť spoločné publikácie Romana Králik a Martiny Pavlíkovej *Kierkegaard's Concept of Man (Kierkegaardov koncept človeka)*; Romana Králik a Marie Roubalovej *Hebrew Language and Writing, with consideration to Kierkegaard's Reading of the Akedah (Hebrejský jazyk a písmo, s ohľadom na Kierkegaardovo porozumění Akeda)*, ako aj monografia Petra Šajdu *Spor o vzťah náboženstva k etike a politike. Martin Buber a Søren Kierkegaard*.

K popularizácii slovenského výskumu v zahraničí prispel Peter Šajda, ktorý publikoval rad štúdií v rozsiahlom medzinárodnom projekte *Kierkegaard Research: Sources, Reception and Resources*¹² i v prestížnom špecializovanom periodiku *Kierkegaard Studies Yearbook*.¹³ Obidve publikácie vydáva Výskumný ústav S. Kierkegarda v Kodani. Debata o Kierkegaardovom myslení prenikla aj do slovenských filozofických periodík.

---

⁷ Podrobnejšie: Králik, R. (2011): Marie Mikulová Thulstrupová – bádatelka. In: *Kierkegaard as Challenge to the Contemporary World* (eds. R. Králik et al.). *Acta Kierkegaardiana: Supplement 2*. Toronto: University of Toronto, 295-300; Králik, R. (2008): Our Marie Mikulová Thulstrupová. In: *Kierkegaard and Faith* (eds. Králik, R. et al.). Barcelona: Universitat de Barcelona, 221-223.

⁸ Všetky preklady boli publikované vo vydavateľstve Kalligram.

⁹ Sirovič, F. (2004): *Søren A. Kierkegaard. Filozoficko-kritická analýza diela*. Nitra: Spoločnosť Božieho Slova. Pozri tiež Bieliková, M. (2002): *Bipolarita etického a estetického v próze Hermanna Hesseho so zreteľom na filozofické kategórie Sorena Kierkegarda*. Banská Bystrica: FiF UMB.

¹⁰ Petkanič, M. (2010): *Filozofia vášne Sorena Kierkegarda*. Kraków: Towarzystwo Słowaków w Polsce; Štefeček, J. (2011): *Vášeň Sorena Kierkegarda*. In: *Ethical Bridges / Etické mosty*. Toronto: University of Toronto, 1-80. Pozri aj štúdiu Petkanič, M. (2008): *Existenciálna etika Sorena Kierkegarda*. In: Remišová, A. (ed.): *Dejiny etického myslenia v Európe a USA*. Bratislava: Kalligram, 417-441.

¹¹ Hajko, D. (2012): *Vrúcnosť a čin: Kierkegaardovské meditácie*. Bratislava: Hajko&Hajková.

¹² Pozri jeho najnovšie články: Šajda, P. (2012): Theodor W. Adorno: Tracing the Trajectory of Kierkegaard's Unintended Triumphs and Defeats. In: Stewart, J. (ed.): *Kierkegaard's Influence on Philosophy* (KRSRR, zv. 11.1.). Farnham: Ashgate, 3-48; Šajda, P. (2011): Martin Buber: No-One Can so Refute Kierkegaard as Kierkegaard Himself. In: J. Stewart (ed.): *Kierkegaard and Existentialism* (KRSRR, zv. 9). Farnham: Ashgate, 33-61.

¹³ Šajda, P. (2012): A Jewish, a Catholic and a Neo-Marxist Critique of Kierkegaard's Philosophy of Religion. *Kierkegaard Studies Yearbook*, 303-321; Šajda, P. (2010): Isolation on Both Ends? Romano Guardini's Double Response to the Concept of Contemporaneity. *Kierkegaard Studies Yearbook*, 201-222.

V časopise *Filozofia* v ostatných rokoch vyšli štúdie Martina Muránskeho, Primoža Repara, Petra Šajda a Jona Stewarta.¹⁴

Prvú vedeckú konferenciu o Kierkegaardovi s názvom *Kierkegaardove dni* zorganizoval vo Zvolene v roku 1993 Peter Krchňák. Konferencia sa uskutočnila pri príležitosti 180. výročia narodenia Kierkegaarda.¹⁵ Zaujímavým projektom sa prezentovala Filozofická fakulta Trnavskej univerzity, keď v roku 2005 zorganizovala sériu prednášok k 150. výročiu Kierkegaardovej smrti. Hlavným organizátorom podujatia a editorom zborníka s názvom *Postskriptum ku Kierkegaardovi* bol Andrej Démuth.¹⁶ Publikácia poukázala na šírku Kierkegaardovho odkazu, ako aj na záujem slovenských bádateľov o Kierkegaarda. Počas konferencie s názvom *Kierkegaard*, ktorá sa uskutočnila v Šali v roku 2006 pod taktovkou Romana Králik, sa hlbšie rozvinula spolupráca s Dánskym veľvyslanectvom v Bratislave, ktoré začalo aktívne podporovať projekty venujúce sa Kierkegaardovi. Ďalší vývoj recepcie Kierkegaardovej filozofie ovplyvnila konferencia, ktorú v roku 2007 spoločne pripravili Katedra všeobecnej a aplikovanej etiky na UKF v Nitre a Kierkegaardova spoločnosť na Slovensku. Pozvanie na ňu prijal významný bádateľ Abrahám Khan z Torontskej univerzity, s ktorou sa odvtedy rozvíja publikačná i organizačná spolupráca.¹⁷ V roku 2010 sa na pôde Filozofickej fakulty UKF v Nitre uskutočnila medzinárodná konferencia *Etika a existencializmus*, ktorej najvýznamnejšia sekcia bola venovaná Kierkegaardovi.¹⁸ Konferencia prebehla za účasti popredných svetových bádateľov, akými sú A. Khan, A. Burgess, C. S. Evans, J. Evans či F. Bousquet. Sprievodným podujatím boli prednášky, ktoré sa uskutočnili v Šali a v Žiline.¹⁹

V roku 2005 založili Roman Králik, Peter Šajda a Ján Liguš Kierkegaardovu spoločnosť na Slovensku, ktorej cieľom je spolupráca s vedeckými pracoviskami v zahraničí a medzinárodná publikačná činnosť. Spoločnosti sa podarilo rozvinúť užšiu spoluprácu s Kierkegaardovou knižnicou na St. Olaf College (USA),²⁰ s Výskumným centrom S. Kierkegaarda v Kodani,²¹ s Torontskou univerzitou, Sociedad Hispánica de Amigos

---

¹⁴ Pozri Muránsky, M. (2008): Existuje absolútna povinnosť voči etike? *Filozofia*, 63 (7) a (9), 563-572; 750-762; Repar, P. (2012): Existenciálna dialektika rozhodnutia a skandalon. *Filozofia*, 67 (8), 689-702; Šajda, P. (2010): Theodor W. Adorno: Dve tváre Kierkegaarda ako kritika spoločnosti. *Filozofia*, 64 (9), 821-832; Stewart, J. (2009): Kierkegaardovo využívanie žánra v konfrontácii s nemeckou filozofiou. *Filozofia*, 64 (8), 728-738.

¹⁵ Z konferencie vzišiel zborník Krchňák, P. (ed.) (1993): *Kierkegaardove dni*. Zvolen: KSV FE TU.

¹⁶ Démuth, A. (ed.) (2006): *Postskriptum ku Kierkegaardovi*. Pusté Úľany: Schola Philosophica.

¹⁷ Rozvinul sa medzinárodný projekt *Acta Kierkegaardiana*.

¹⁸ Hlavní organizátori a vedeckí garanti: R. Králik a C. Diatka.

¹⁹ V Šali boli usporiadané filozofické podujatia v spolupráci s Mestom Šafa a R. Králikom a v Žiline v spolupráci s nadáciou Polis a T. Máhrikom.

²⁰ Viac o spolupráci: Pavlíková, M., Králik, R. (2012): Kierkegaardovo prijatie v USA a Hong Kierkegaard Library. In: Králik, R. et al. (ed.) (2012): *Kierkegaard ako filozof lásky*. Toronto: University of Toronto, 288-298. Tiež: Králik, R. (2009): Professor Hong's Message in Slovakia, behind the (Former) Iron Curtain. In: Lorentzen, J. (ed.): *Toward the Final Crossroads*. Mercer: Mercer University Press, 142-144.

²¹ Štúdijné pobyty na St. Olaf College absolvovali R. Králik (2004, 2007 a 2009), T. Máhrik

de Kierkegaard²² a slovinským združením *Apokalipsa*.²³ Spomenúť treba aj zriadenie *Kierkegaard Collection* – špecializovanej kierkegaardovskej zbierky kníh v Mestskej knižnici v Šali v roku 2005, ktorá sa v roku 2012 presťahovala na pôdu FF UKF v Nitre.

Dva roky po vzniku Kierkegaardovej spoločnosti sa na pôde Filozofickej fakulty UKF etabloval medzinárodný publikačný projekt *Acta Kierkegardiana*, ktorý započal monotematickou zbierkou článkov s názvom *Čistota srdca* (2007).²⁴ Série pokračovala zväzkom *Kierkegaard and Great Philosophers* (2007), ktorý bol vydaný v Mexico City v spolupráci s J. G. Pavónom. Od roku 2008 je séria oficiálne vydávaná Torontskou univerzitou pod vedením A. Khana a jej súčasťou sú zväzky: *Kierkegaard and Christianity* (2008), *Kierkegaard and the Nineteenth Century Religious Crisis in Europe* (2009) a *Kierkegaard: East and West* (2011). V súčasnosti sa pripravuje ďalší diel s názvom *Kierkegaard and Human Nature* (2012). Iniciátorom projektu je Roman Králik a editormi sú Andrew Burgess (University of New Mexico), Abrahim Khan (University of Toronto), Peter Šajda (Filozofický ústav SAV) a Jamie Turnbull (Kierkegaard Society of the UK). Na projekte sa dosiaľ zúčastnili bádatelia z 25 krajín.

S cieľom sprístupniť publikačný projekt širšej slovenskej verejnosti je od roku 2010 vydávaná slovenská a česká verzia *Acta Kierkegardiana: Supplement*. Prvý diel vyšiel v roku 2010 s názvom *Kierkegaardovo zrkadlo pre súčasnosť*, druhý diel *Kierkegaard ako výzva súčasnému svetu* vyšiel v roku 2011 a tretí diel *Kierkegaard ako filozof* v roku 2012. Publikácie vydáva Torontská univerzita a ich súčasťou sú preklady Kierkegaardových spisov a denníkov.

V roku 2011 na pôde Filozofickej fakulty UKF vznikol Stredoeurópsky výskumný ústav Sorena Kierkegarda.²⁵ Riaditeľom ústavu sa stal Roman Králik. Ambíciou ústavu je podpora vedecko-výskumnej činnosti s dôrazom na monitorovanie vplyvu Kierkegarda na vývoj filozofického myslenia v strednej Európe a prehĺbovanie komparatívnych poznatkov z oblasti hermeneutických a interpretačných trendov. Ústav sa chce tiež venovať vzdelávacej činnosti formou odborných podujatí a budovať sieť vzťahov vedeckých pracovísk v stredo- a východoeurópskom priestore.

Za zmienku azda ešte stojí zastúpenie Slovenska v Medzinárodnej Kierkegaardovej spoločnosti, ktorá je afiliovaná s Výskumným centrom S. Kierkegarda v Kodani: Peter

---

(2010) a M. Petkanič (2012). Výskumný pobyt v Kodani viackrát absolvoval P. Šajda (2003, 2005, 2006, 2007 a 2009).

²² Spolupráca medzi slovenskými a španielskymi bádateľmi (L. Llevadot z Universitat de Barcelona a J. G. Martín z Universidad de Granada) má podobu spoločného organizovania konferencií, prednášok a vydávania publikácií.

²³ Slovinský filozof P. Repar sa zapojil do projektu *Acta Kierkegardiana: Supplement III* štúdiou a prekladom Kierkegardovho spisu *Krátka eticko-náboženská rozprava: Môže sa človek nechať zabiť pre pravdu?* Spolu s R. Králikom pripravuje konferenciu *Kierkegaard and the Existential Turn*, ktorá sa uskutoční v júni 2013 pri príležitosti 200. výročia narodenia S. Kierkegarda.

²⁴ Viac informácií o publikačnej sérii na: www.actakierkegardiana.com. Prvý zväzok série vyšiel ako Králik, R. – Diatka, C. (eds.) (2007): *Čistota srdca*. Nitra: FF UKF.

²⁵ Viac na www.ceri.sk.

Šajda je členom predstavenstva a Roman Králik členom poradného zboru.

Vďaka prekladom, publikáciám a medzinárodným aktivitám každoročne stúpa počet záverečných, rigorózných a dizertačných prác venovaných Kierkegaardovi, ktoré sú predkladané na slovenských univerzitách, a to najmä v Bratislave, Nitre, Banskej Bystrici a Prešove.²⁶ Táto skutočnosť je dôkazom toho, že dielo Sørensa Kierkegaarda sa čoraz viac dostáva do povedomia slovenskej academickej verejnosti a poskytuje živú inšpiráciu pre filozofickú reflexiu problémov súčasnej doby.

Roman Králik, Martina Pavlíková
Katedra všeobecnej a aplikovanej etiky
Filozofická fakulta UKF v Nitre
Hodžova 1
949 74 Nitra
SR
e-mail: kierkegaard@centrum.cz

---

²⁶ Bratislava: Dušan Ondrejovič, Milan Petkanič a Peter Šajda; Nitra: Dalimír Hajko, Roman Králik a Tibor Máhrik; Banská Bystrica: Ján Lukáč Veverka a Ján Šlosiar; Prešov: Marián Fedorko a Oľga Sisáková.